

Inledning kyrkomötet 2009

Anders Wejryd

Ers kungliga höghet, ärade gäster, kära vänner i kyrkomötet!

Med sensommaren kommer spänningarna i dagen. I år har många bilar brunnit i svenska förorter. Utanförskapet är verkligt för unga, för arbetslösa, för nya svenskar. Meningslös förstörelse tränger sig fram. Bussturer dras in när stenar träffar vindrutorna.

Sverige är ett segregerat land. Segregation upptäcks nästan aldrig av dem som är på uppsidan, de som bor bra, har arbete, är väl förankrade i Sverige. Stadsplaneringen har på många håll, i decennier, oavsiktligt eller avsiktligt lett till segregation.

Många institutioner och människor har övergett förorten. Gör Svenska kyrkan det också? Delas våra resurser inom samfälligheter och i det stora utjämningssystemet på ett försvarbart sätt?

Ja, var ska vi vara? Vilka är vi till för? Om ett par år får Svenska kyrkans församlingar en avsevärt försämrad ekonomi. Då blir prioriteringarna på allvar i ännu fler församlingar än i dem som hittills haft ekonomiska problem och på alla kyrkans tre nivåer. Frestelsen är alltid stark att ägna sig åt sådant som ligger nära och är tryggt. Vi är väl ändå främst till för våra skötsamma medlemmar? Och vi är väl till för att bevara, inte till för att förändra? Ja, orden om vistelseansvar och om att vara en tjänande kyrka som tar människors liv på allvar kommer att prövas!

Vi ska följa Jesus och vi ska våga gå människor till mötes! Våga berätta, våga följa med, våga undervisa, våga lyssna utan svar, våga vara där vi inte är vana och trygga. Församlingar som förmår att ta vara på människors handlingskraft och tankekraft är de som blir viktiga både för dem som dras in i arbetet och för dem som blir föremål för det. Vi ser det i framgångsförsamlingarna, vare sig de är lågkyrkliga eller högkyrkliga, liberala, karismatiska eller konservativa. Det är föreningen av frivilligas resurser och de resurser som våra anställda medarbetare har, som ger framtidsmöjligheter. Men då måste man vilja från bägge håll!

Att leda och utveckla församlingsliv är svårt. Demokratiutredningens andra del som vi ska behandla vid årets kyrkomöte ska ses mot bakgrund av hur våra församlingar och vår kyrka ska kunna bli missionerande, framtidslängtande och öppna för människors både upplevda och verkliga behov. Det måste finnas såväl roder som köl – och segel! Men låt oss behandla demokratiutredningens förslag utifrån tankar om kyrkans stora uppdrag – inte utifrån hur det skulle bli enklast hemma eller för mig själv eller dem som är av min sort!

En kyrka som ska relatera till livet vet att kristna frågor berör hela livet. Ur mitt något begränsade perspektiv har det varit mycket intressant att se vilka statsråd som vi på sistone har besvarat mest från Svenska kyrkans nationella nivå. Det är framför allt utrikesministern, bistandsministern och migrationsministern, i kända hjärtefrågor för oss; miljöministern och näringsministern i samband med vårt djupa engagemang för klimatfrågans kopplingar till de fattigastes villkor; vidare även i skilda frågor, inte minst knutna till EU, socialministern, statsministern, folkhälsoministern, och nu på sistone, förvisso, kulturministern. Det ger en fingervisning om att de frågor vi engagerar oss i inte primärt är våra egna verksamhetsvillkor utan hur kristet påverkade perspektiv enligt vår uppfattning aktualiseras på alla möjliga livsområden. Religiös tro är ett perspektiv på livet, på hela samhället, inte en låda för sig.

I ett moget samhälle törs man låta religionen finnas och synas. Det är svårt att påstå annat än att våra fria samhällen har vuxit fram just med religionens påverkan. Detta förnekas idag lite högljuddare än förr, men det var befriande att höra det, som kanske få uppmärksammade, i statsministerns regeringsförklaring förra tisdagen, om religionsfrihetens och yttrandefrihetens grundläggande nödvändighet för vårt samhälle.

För framtiden behöver vi i Svenska kyrkan ta ett mycket tydligare ansvar för trosöverlämnandet till nya generationer och människor. Vi lever farligt när allt fler bara känner till det konstigaste av religion, inte det som vuxit fram genom generationers andliga, intellektuella och kulturella utveckling på djupet. Varför ska man ha frihet för något som mest är konstigt? Skulle det i så fall inte räcka med bara yttrandefrihet?

Tvåhundra år efter den största katastrof som hittills drabbat Sverige som rike har vi firat Märkesåret 1809-2009. Om hoppet försvunnit efter katastrofen och förändringarna, hade de värsta farhågor besannats. Vad betydde och betyder inte ett hopp grundat på tron att tillvarons yttersta makt är god och inte ond? Vad betydde och betyder inte tron på att tillvarons grundstruktur är gåva och inte vedergällning? Såväl i den östra som i den västra gamla riksdelen blev kyrkans roll som bärare av hopp avgörande under alla dessa år, inte minst under världskrigen och dess följder för våra länder och för återuppbyggnaden av Finland. Vi har ansvar för att den evangeliska kraften fortsätter att föras in i samhällslivet.

Den kyrka som ser bortom sitt eget och närmaste måste också se sig som del i samhället när det gäller att ta ansvar och göra sin del. Jag började i utanförskapet i Sverige och vill gärna återkomma till det. En grundläggande kristen tanke är att Gud har sänt oss till varandra. Vi behöver varandra. Våra liv är till för att se varandras behov och tillsammans söka täcka dem. Arbete är en del av livsmeningen – inte ett straff. Vi har ännu inte sett det samhälle där alla får göra meningsfulla saker för och med varandra, men vi har ansvar för att inte ge upp sökandet efter det. Över en halv miljon människor beräknas vara arbetslösa 2010 och tvåhundra tusen långtidsarbetslösa året därpå.

Det betyder att enorma mängder mänsklig energi förloras i passivitet om inte vi som har arbete tar ett ansvar för att erbjuda arbetslösa verkligt meningsfull sysselsättning. Den möjligheten har vi i Svenska kyrkan. Några har sett och tagit den, många ännu inte.

Att människor har jobb är också det ett uttryck för ett hållbart samhälle. Ett medmänskligt hållbart beteende är att ha den goda viljan att söka skapa fler arbetstillfällen.

Jag uppmanar alla kyrkliga arbetsgivare att ta vara på de stora möjligheter olika typer av samhällsin-satser faktiskt ger för att vi ska kunna vara med och verkligen ge människor meningsfulla uppgifter. Möjligheterna är många och finns finansierade både inom arbetsmarknadsområdet och inom det sociala området. Svenska kyrkan är inte ett samhälle för sig. Vi behöver vara med i de satsningar på med-mänsklighet och medskapande som görs i samhället – och på det sättet höja kvaliteten på Svenska kyrkan arbete.

Ni som har rösträtt i kyrkomötet måste i år fatta beslut om eventuell fortsatt vigselrätt för Svenska kyrkan. Ni måste då ta ställning till om ni kan acceptera den nya äktenskapslagen som staten fastställt. Stämmer definitionen så pass med vår syn att vi a) kan, och vill, fortsätta att viga par av olika kön och b) viga par av samma kön? Och om svaret är nej på någon av de frågorna, vad får det för konsekvenser för frågan om vi ens kan välsigna borgerligt ingångna äktenskap?

Jag står, som ni vet, bakom såväl kyrkostyrelsens förslag som läronämndens yttrande. Det har varit mycket klargörande att följa denna diskussion under flera år om bibeltolkning, samlevnad, diskriminering och samlevnadsformer. Jag har påverkats starkt av den. Hade inte den förts hade underlaget för våra överväganden här på kyrkomötet inte varit lika bra. Vi gör ett teologiskt pionjärbete i dessa frågor, även om flera kyrkor rör sig i liknande riktning, nu senast vår systerkyrka i USA med drygt 4,5 miljoner medlemmar. Det gör den till en dubbelt så stor kyrka som episkopalkyrkan, det vill säga den anglikanska traditionens kyrka i USA.

Jag tänker inte argumentera i dessa frågor nu utan återkommer i kyrkomötets andra session när vi sett resultatet av utskottets arbete med kyrkostyrelsen skrivelse, motionerna, läronämndens yttrande och reservationerna mot det.

Kyrkomötets beslut om att inte diskriminera homosexuella och om att införa en ordning för välsignelse av samkönade pars partnerskap var felaktigt i många kyrkors ögon. Även om vi då, i mångas ögon, tog det största och avgörande steget, så bör vi räkna med att ett beslut i år, vare sig vi accepterar att välsigna borgerligt ingångna äktenskap för par samma kön eller anhåller om vigselrätt för dem, kommer att anstränga kyrkorelationer. Dock lever vi i sammanhang där det naturliga är att erkänna varandra som kyrkor, med vilka vi umgås och samarbetar i det vi kan, även om vi inte är överens i allt. För många är det också, utifrån historiska erfarenheter, naturligt att tänka, att om inte kyrkan reformeras kan hon inte vara trogen.

Dock. För allt arbete i kyrkomötet i år och för genomförandet av det beslut som tas, vilket det än blir, vill jag påminna om kyrkofadern Augustinus ord:

*I det nödvändiga enhet.
I det tveksamma frihet.
I allt kärlek.*